

каква смисълъ има да пише!... Той пише безполезни неща, те не му помагатъ да напредне по служба... да получи орденъ".¹ Творенията на Пушкина докарватъ скука на жена му — бляжи на друго място А. О. С. — и следъ като той ни ги чете, азъ я отвождамъ съ кола на разходка, за да я докарамъ въ добро разположение".² „Жалъ ми е, че тя е тъй необразована; отъ всички негови стихотворения тя цени само ония, които сж посветени ней".³ Между великите европейски поети не само Пушкинъ е ималъ глупава жена, но съ негова темпераментъ, съ неговата откритост, жадна за отзивъ и съчувствие душа, това е едва ли не най-тежко чувствувано отъ него нещастие: най-близкиятъ да бѣде най-далечъ, да бѣде чуждъ за тебъ! За единъ спокоенъ затворникъ въ себе си, като Гете, чиято жена стои по-близо до кухнята, отколкото до него, съжителството съ една дебела zweibeinige Kartoffel може и да не е тъй... оскърбително; но Пушкиновата натура е много далечъ отъ немщината на Ваймарския олимпиецъ: ето ^{където} ~~иде~~ е коренътъ на душевния разладъ у художника Пушкинъ и трагизмътъ на негова животъ. Освенъ това, ако Гете би могълъ да се почувствува нещастенъ въ семейния си кръгъ, доста е било да се озърне наоколо си — и да почувствува обрънатитѣ къмъ него отъ близо и далечъ погледи, да сѣти изведнѣжъ ония тѣсни духовни връзки съ своята нация, да намѣри симпатии и ~~духовна~~ ^{духовна} подкрепа за подвигътъ, що е понесълъ ни своите ~~плъщи~~ ^{плъщи}. А Пушкинъ? — отредъ само хладъ, подсмивъ и злоба сж го посрещали. И изъ дълбоко ранената грѣдъ на поета се изстрѣгва презрителниятъ стонъ къмъ ~~сваница~~ ^{сваница}:

Подите прочъ — какое дѣло
Поэту мирному до васъ... —

Той се отвърща отъ обществото, отъ средата въ която по неволя е изпадналъ да живѣе, все повече и повече се заграбча въ себе си, дири утѣха въ самосъзнанието си, което му шепне: Ти царъ — живи единъ! За чувствата на тоя

¹ Записки А. О. С. 339.

² Ibid. 181.

³ Ibid. 183.

⁴ Стихотворението Чернь.

⁵ Вижъ въ тая кн. на Мисълъ прѣвода на сонета Поетъ.